

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА  
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА

НАСТАВНА ПРОГРАМА

**ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПРЕВОЗ НА  
ПАТНИЦИ И СТОКА СО ЖЕЛЕЗНИЦА**  
- ИЗБОРНА -

III ГОДИНА

**СООБРАЌАЈНА СТРУКА**  
*Техничар за железнички сообраќај*



Скопје, 2007 година



## **1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ**

**1.1. Назив на наставниот предмет:** ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПРЕВОЗ НА ПАТНИЦИ И СТОКА СО ЖЕЛЕЗНИЦА

**1.2. Образовен профил и струка**

**1.2.1. Образовен профил:** техничар за железнички сообраќај

**1.2.2. Струка:** сообраќајна

**1.3. Диференцијација на наставниот предмет**

1.3.1. Карактеристичен за образовниот профил

**1.4. Година на изучување на наставниот предмет:** трета година

**1.5. Број на часови на наставниот предмет**

**1.5.1. Број на часови неделно:** 2 часа

**1.5.2. Број на часови годишно:** 72 часа

**1.6. Статус на наставниот предмет:** изборен предмет

## **2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ**

По совладувањето на наставната програма по наставниот предмет *организација на превоз на патници и стока со железница како избран предмет* ученикот стекнува знаења, вештини и се оспособува:

- да ја објаснува организацијата на превоз на патници и стока во меѓународен сообраќај;
- да го разликува превозот на опасни материи, особени пратки, живи животни и брзорасиплива стока;
- да ја опишува постапката за утврдување на превозни трошоци;
- да ја препознава побарувачко – рекламационата постапка;
- да стекнува навики за уредно, брзо и точно извршување на работата.

## **3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА**

За успешно следење и совладување на наставата по *организација на превоз на патници и стока со железница како избран предмет*, неопходно е учениците да поседуваат претходни знаења стекнати во втора година по предметите *организација на превоз на патници и стока со железница, организација на железнички сообраќај и технологија на ракување и складирање на товар.*

## 4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

### 4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу темат. целини и меѓу предметите
<b>1. ПРЕВОЗ НА ПАТНИЦИ ВО МЕЃУНАРОДЕН СООБРАЌАЈ</b>	<b>14</b>	Ученикот: - да ги познава прописите за превоз на патници во меѓународниот сообраќај; - да ги разликува начините на меѓународен превоз на патници; - да ја опишува организацијата на превозот на патници во меѓународниот сообраќај; - да го опишува начинот на употреба на патничката тарифа за меѓународен сообраќај; - да го објаснува начинот на распределба на приходите од превоз на патници помеѓу железниците во меѓународниот сообраќај.	-Набројување на прописите со кои е регулиран меѓународниот превоз на пратки; - презентирање на патничка тарифа во меѓународниот сообраќај; -објаснување на начинот на користењето на патничка тарифа; - објаснување на посебните додатоци за користење на спални и кушет коли, резервирање на седишта, превоз на автомобили, тарифски сојузи и сл.; - презентирање INTER RAIL, EURO DOMINO, RAIL PLUS, BALKAN FLEXIPASS и други билети и укажување на условите за нивно користење; - решавање примери за пресметка на возни билети во меѓународниот сообраќај.	Организација на железнички сообраќај, организација на превоз на патници и стока (зад.), практична настава

<p><b>2. ПРЕВОЗ НА СТОКА ВО МЕЃУНАРОДЕН СООБРАЌАЈ</b></p>	<p><b>18</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Да ги познава прописите за превоз на стока во меѓународниот сообраќај;</li> <li>- да ги разликува начините на меѓународен превоз на стока;</li> <li>- да ги препознава дозволените случаи на меѓународен превоз на стока;</li> <li>- да ја опишува организацијата на превозот на пратки во меѓународниот сообраќај;</li> <li>- да ги опишува превозните документи за превоз на стока во меѓународниот сообраќај;</li> <li>- да го објаснува начинот на пресметување на превозни трошоци за превоз на стока во меѓународен сообраќај;</li> <li>- да го објаснува начинот на распределба на приходите од превоз на стока помеѓу железниците во меѓународниот сообраќај.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Укажување со кои прописи и тарифи е регулиран меѓународниот превоз на пратки;</li> <li>- објаснување на конвенциите COTIF и CIM;</li> <li>- набројување на обврските при превозот на пратки во меѓународниот сообраќај;</li> <li>- набројување која стока може, а која не може да се прима во меѓународниот сообраќај;</li> <li>- објаснување како и кога е склучен договор за превоз во меѓународниот сообраќај;</li> <li>- презентирање пополнет товарен лист за меѓународниот сообраќај;</li> <li>- укажување на рокови на испорака;</li> <li>- покажување на кој начин може да се изврши измена на договорот за превоз во меѓународниот сообраќај;</li> <li>- опишување на пречките при издавање;</li> <li>- укажување на заедничка одговорност на железниците;</li> <li>- укажување на пресметка – регреси помеѓу железниците при меѓународен превоз на стока;</li> <li>- решавање примери за пресметка на превозни трошоци во меѓународниот сообраќај.</li> </ul>	<p>Организација на железнички сообраќај, организација на превоз на патници и стока (зад.), практична настава</p>
---	------------------	---	--	--

<b>3. ТРАНСПОРТ НА ОПАСНИ МАТЕРИИ</b>	<b>16</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Да ги препознава опасните материи кога се јавуваат во транспортот;</li> <li>- да ги класификува опасните материи;</li> <li>- да ја идентификува амбалажата и документацијата за транспорт на опасни материи;</li> <li>- да ја опишува технологијата на транспорт на опасните материи;</li> <li>- да проценува серија на железнички коли за превоз на опасни материи;</li> <li>- да ја опишува постапката при појава на вонредни настани за време на транспорт на опасните материи;</li> <li>- да ја опишува постапката за пресметување превозни трошоци за транспорт на опасни материи.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Дефинирање што е опасна материја;</li> <li>- укажување на особини на опасни материи;</li> <li>- поделба на опасни материи на класи и поткласи;</li> <li>- демонстрирање на начини на обележување на опасни материи;</li> <li>- презентирање листици за опасност;</li> <li>- објаснување на постапката при избор на железнички коли, сместување, товарење, превоз и истоварање на опасни материи;</li> <li>- објаснување на поимите и постапката при акцидент и инцидент;</li> <li>- посочување мерки кои треба да се преземат за безбеден транспорт на опасни материи;</li> <li>- набројување потребни документи и дозволи за транспорт на опасни материи;</li> <li>- решавање примери за пресметка на превозни трошоци за транспорт на опасни материи.</li> </ul>	<p>Организација на железнички сообраќај, организација на превоз на патници и стока (зад.), експлоатација на железнички возила, практична настава</p>
<b>4. ТРАНСПОРТ НА ОСОБЕНИ ПРАТКИ</b>	<b>6</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Да ги препознава особените пратки;</li> <li>- да толкува случаи кога пратката се смета за особена;</li> <li>- да ја идентификува документацијата за транспорт на особените пратки;</li> <li>- да ја опишува технологијата на транспорт на особените пратки;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Дефинирање што е особена пратка;</li> <li>- објаснување на постапката при избор на железнички коли, сместување, товарење, превоз и истоварање на особени пратки;</li> <li>- посочување на мерки кои треба</li> </ul>	<p>Организација на железнички сообраќај, организација на превоз на патници и стока (зад.),</p>

		<ul style="list-style-type: none"> <li>- да ја опишува постапката за избор на серија на железнички коли за превоз на особените пратки;</li> <li>- да ја опишува постапката за утврдување на превозни трошоци за транспорт на особените пратки.</li> </ul>	<p>да се преземат за безбеден транспорт на особена пратка;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- посочување случаи кога е потребен придружник на пратка;</li> <li>- набројување потребни документи за транспорт на особени пратки;</li> <li>- решавање примери за пресметка на превозни трошоци за транспорт на особени пратки.</li> </ul>	<p>експлоатација на железнички возила,</p> <p>практична настава</p>
<b>5. ТРАНСПОРТ НА ЖИВИ ЖИВОТНИ</b>	<b>6</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Да ги познава начините на транспорт на живи животни;</li> <li>- да ја препознава документацијата за транспорт на живи животни;</li> <li>- да ја опишува технологијата на транспорт на живи животни;</li> <li>- да ја опишува постапката за избор на серија на железнички коли за превоз на живи животни;</li> <li>- да ја опишува постапката за утврдување на превозни трошоци за транспорт на живи животни.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Објаснување случаи во кои е дозволен превоз на живи животни;</li> <li>- објаснување на постапката при избор на железнички коли, сместување, товарење, превоз, хранење, поење и истоварање на живи животни;</li> <li>- посочување на случаи кога е потребен придружник на пратка;</li> <li>- посочување мерки кои треба да се преземат за безбеден транспорт на живи животни;</li> <li>- набројување потребни документи за транспорт на живи животни;</li> <li>- решавање примери за пресметка на превозни трошоци за транспорт на живи животни.</li> </ul>	<p>Организација на железнички сообраќај,</p> <p>организација на превоз на патници и стока (зад.),</p> <p>експлоатација на железнички возила,</p> <p>практична настава</p>
<b>6. ТРАНСПОРТ НА БРЗО РАСИПЛИВА СТОКА</b>	<b>4</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Да ги препознава брзорасипливите пратки;</li> <li>- да ги разликува начините на транспорт на брзорасипливите пратки;</li> <li>- да ја препознава документацијата за</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Дефинирање што е брзорасиплива пратка;</li> <li>- објаснување на постапката при избор на железнички коли, сместување, товарење, превоз,</li> </ul>	<p>Организација на железнички сообраќај,</p> <p>организација на превоз на</p>



		<p>транспорт на брзорасипливите пратки;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- да ја опишува технологијата на транспорт на брзорасипливите пратки;</li> <li>- да ја опишува постапката за избор на серија на железнички коли за превоз на брзорасипливите пратки;</li> <li>- да ја опишува постапката за утврдување превозни трошоци за транспорт на брзорасипливите пратки.</li> </ul>	<p>додавање мраз и истоварање на брзорасипливите пратки;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- набројување потребни документи за транспорт брзорасипливите пратки;</li> <li>- решавање примери за пресметка на превозни трошоци за транспорт на брзорасипливите пратки.</li> </ul>	<p>патници и стока (зад.), експлоатација на железнички возила, практична настава</p>
<p><b>7. ПОБАРУВАЧКО – РЕКЛАМАЦИОНА ПОСТАПКА</b></p>	<p><b>8</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Да ја опишува функцијата на побарувачко – рекламационата служба;</li> <li>- да ги разликува поимите во побарувачко – рекламационата постапка;</li> <li>- да ја опишува организацијата на побарувачко – рекламационата служба;</li> <li>- да ги препознава документите за побарувачко – рекламационата служба.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Дефинирање на основните поими во побарувачко – рекламационата постапка;</li> <li>- објаснување на организацијата на побарувачко – рекламационата служба;</li> <li>- укажување на постапката при утврдување на недостаток, вишок и оштетување на пратка во станица и во воз;</li> <li>- укажување на евиденција со посебен осврт на К-316 и К-320;</li> <li>- објаснување на постапката при кражба.</li> </ul>	<p>Организација на превоз на патници и стока (зад.), практична настава</p>

## 4.2. Наставни методи и активности на учење

Целите на изборниот наставен предмет **организација на превоз на патници и стока со железница** се реализираат со примена на наставните форми: фронтална, групна и индивидуална. Како наставни методи може да се користат: демонстрација, дискусија, решавање на проблеми, активна демонстрација на ученици, учење преку сопствено откривање и др.

Активности на ученикот: црта, набљудува, споредува, прибележува, чита, открива, учи независно и работи домашни задачи.

Активностите на наставникот се: организира и раководи активна и индивидуална дејност кај учениците, објаснува, организира и води дискусија, дава инструкции, пишува на табла, демонстрира, ги оценува задачите, поставува прашања, регистрира, оценува и ги анализира резултатите.

## 4.3. Организација и реализација на наставата

Процесот на учење по предметот организација на превоз на патници и стока со железница како изборен предмет треба да се изведува преку стручно – теоретска настава, да се создадат оптимални услови за индивидуализираната настава и работата во тимови, како и проектни задачи и индивидуални домашни. Образовните активности се организирани според неделен распоред на часовите во четири тримесечја и во две полугодија.

## 4.4. Наставни средства и помагала:

- аудио – визуелни помагала;
- слајдови;
- илустрации;
- макети и модели;
- учебници и учебни помагала;
- дополнителна литература;

## 5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши перманентно, преку усно проверување на знаењата по секоја завршена тематска целина. Исто така, на крајот од полугодието и наставната година се проверуваат постигањата на учениците преку изготвени тестови на знаења од тематски целини реализирани во текот на полугодието и наставната година. Доколку ученикот не постигне резултати во реализирањето на конкретните цели на наставната програма, се постапува согласно на законската регулатива за средно образование.

## 6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

### 6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет **организација на превоз на патници и стока со железница како изборен предмет** треба да ги поседува следните педагошки, персонални и професионални карактеристики: да е психофизички здрав, да владее со литературниот јазик и писмото на кои се изведува наставата, да е комуникативен и отворен за соработка, да е соодветно професионално образован, со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа и да напредува во неа, да е добар организатор, да е креативен и способен за примена на иновации во образовната технологија.

### 6.2. Стандард за наставен кадар

Наставата по предметот **организација на превоз на патници и стока со железница како изборен предмет** ја реализираат кадри со завршени студии по:

- **железнички сообраќај и транспорт;**

со здобиена педагошка, психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

### 6.3. Стандард за простор

За успешно реализирање на целите на наставниот предмет **организација на превоз на патници и стока со железница** наставата се реализира во специјализирани училници или кабинет за сообраќај, соодветно опремен со наставни средства и помагала, според нормативите за простор и опрема, во претпријатија чија основна или споредна дејност е проблематиката на железничкиот сообраќај и транспорт.

## **7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА**

**7.1. Датум на изработка: мај 2007 година**

### **7.2. Состав на работната група:**

- |                       |                   |                        |   |
|-----------------------|-------------------|------------------------|---|
| 1. Ридван Зекири,     | дипл. маш. инж.,  | раководител, советник, | Министерство за образование и наука         |
| 2. м-р Гордан Стојиќ, | дипл. сооб. инж., |                        | наставник во СУГС „Владо Тасевски“ - Скопје |
| 3. Азра Тутиќ,        | дипл. сооб. инж., |                        | наставник во СУГС „Владо Тасевски“ - Скопје |
| 4. Николче Николоски, | дипл. сооб. инж., |                        | Македонски железници - Скопје               |

## **8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА**

Датум на започнување: 01.09.2007 година

## **9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА**

Наставната програма по организација на превоз на патници и стока со железница како изборен предмет ја одобри министерот за образование и наука со решение бр. 11-4398/1 од 12.06.2007 година.